

INVENTOINTIRAPORTTI

SASTAMALA Koski (Teukku)

Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta historiallisen ajan kylätontin lähialueella

4.-5.11.2015

AKDG4679:10

MUSEOVIRASTO

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

ESA MIKKOLA

Tiivistelmä

Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Sastamalan Karkussa sijaitsevan Koski (Teukku) -nimisen historiallisen ajan kylätontin lähialueen tarkkuusinventoinnin ja konekaivun valvonnan 4.-5.11.2015. Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta liittyivät sähköverkon maakaapelointisuunnitelmaan. Inventoinnin tarkoituksena oli varmistaa etukäteen, ettei kaapelin kaivutöissä vahingoiteta kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tarkkuusinventointiin liittyneessä koekuopituksessa alueelta ei löydetty mitään historiallisen ajan kylätonttiin liittyvää. Kaapelilinjan läheisyydestä löydettiin mahdollinen hiilimiilu tai muu vastaava rakenne. Sähkökaapelin kaivutyön aikaisessa valvonnassa kaapelilinjalta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Mahdollinen hiilimiilu säilyi kaivutöissä koskemattomana, sillä kaivulinja kiersi rakenteen riittävältä etäisyydeltä.

Sisällysluettelo

Arkisto ja rekisteritiedot	4
1. Johdanto	6
2. Tutkimusalueen sijaintikartat	7
3. Tutkimusalueen sijainti ja tutkimushistoria	8
4. Kohdetiedot	10
4.1. Koski (Teukku).....	10
4.2. Koski Koskenoja	14
5. Tarkkuusinventointi ja koekuopat	15
6. Yhteenveto	22
Kuvaluettelo	23
Lähteet ja kirjallisuus	24
Karttaluettelo	24

Arkisto ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde:

Kunta: **Koski (Teukku)**
 Muinaisjäännösrekisterinumero: Sastamala
 Laji: 1000002034
 Tyyppi: kiinteä muinaisjäännös
 Tyyppin tarkenne: asuinpaikat
 Ajoitus: kyläpaikat
 Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN): historiallinen

Etäisyystieto:

TM35-lehtijako: Karkun kirkosta noin 460 metriä itäkoilliseen

Yleislehtijako:

Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä: M3433A

212108 Karkku

*Noin 400 m Karkun kirkosta itään on 1700-luvun autioitunut kylätontti, joka on nykyisin osin peltoa, osin pusikkoista metsää. Tontin alueella on pellon reunassa vanha lato ja sen kupeessa komea kiviaita. Paikan raja-
aus on epätarkka.*

Aiemmat tutkimukset:

1999, inventointi, Miikka Haimila (ks. alla)

Aiemmat löydöt:

2002, inventointi Timo Jussila¹

KM 99059:1-11 (osin tästä kohteesta vaikkakin liitetty Koski Koskenojaan muinaisjäännösrekisterissä)

Lähikohteet:

Kunta: **Koski Koskenoja**
 Muinaisjäännösrekisterinumero: Sastamala
 Laji: 1000002023
 Tyyppi: kiinteä muinaisjäännös
 Tyyppin tarkenne: työ- ja valmistuspaikat
 Ajoitus: vesimyllyt
 Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN): historiallinen

Etäisyystieto:

TM35-lehtijako: Karkun kirkosta noin 420 metriä itään

Yleislehtijako:

Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä: M3433A

212108 Karkku

Vesimyllyn ja pajan jäännökset sekä kaksi tarkemmin määrittelemätöntä maa-/kivirakennetta sijaitsevat Rautaveden itärannalla Kosken kylässä, entisen Kosken kartanon maalla, noin 200 m etelään kartanosta, matalalla mäellä ja sen eteläpuolisella pellolla. Pajan kivijalka on mäen itäreunalla, kooltaan noin 4 x 4 m. Myllyn kivijalka on mäen itäpuolella virtaavan Koskenojan länsireunalla ja pato siitä noin 40 m pohjoiseen.

¹ Timo Jussila 2002: ”Pellon kyntämättömyyden ja lumipeitteen takia ei voitu tehdä tarkempia havaintoja [sic]”.

Mäen keskellä, pajan ja myllyn välissä, tien laidassa on kaksi kiven- ja maansekaista kumpua. Niiden halkaisija on n. 2 m ja korkeus 1 m. Kummut ovat miltei kiinni toisissaan.

Aiemmat tutkimukset:

1999, inventointi, Miikka Haimila (ks. alla)

Aiemmat löydöt:

2002, inventointi Timo Jussila
KM 99059:1-11 (ks. yllä)

Toinen lähikohde:

Koski

Kunta:

Sastamala

Muinaisjäännösrekisterinumero:

1000010158

Laji:

löytöpaikka

Tyyppi:

löytöpaikat

Tyyppin tarkenne:

irtolöytöpaikat

Ajoitus:

kivikautinen

Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN):

P: 6816034

I: 287832

Z: n. 67 m mpy

Etäisyystieto:

Karkun kirkosta noin 530 metriä itäkoilliseen (tarkkaa löytöpaikkaa ei kuitenkaan tunneta, etäisyys koordinaattien osoittamaan pisteeseen)

TM35-lehtijako:

M3433A

Yleislehtijako:

212108 Karkku

Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä:

Kourutaltan on löytänyt Lauri Salmi Kosken kartanon peltoa kyntäessään vuonna 1913.

Aiemmat tutkimukset:

1999, inventointi, Miikka Haimila (ks. alla)

Aiemmat löydöt:

Kohdetta ei tarkastettu tämän tutkimuksen yhteydessä

SatM9290 kourutaltta

Hanketiedot 2015

Tutkimuksen tyyppi:

Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta

Tutkija:

FM Esa Mikkola

Kaivausapulaiset:

Olli Eranti ja Petri Suomala

Tutkimuslaitos:

Arkeologiset kenttäpalvelut, Museovirasto

Kenttätyöaika:

4.-5.11.2015

Tutkimusluvan numero:

MV/145/05.04.01.02/2015

Tämän tutkimuksen löydöt:

ei löytöjä

Digitaalinen kuva-aineisto:

AKDG4679:1-19

Tutkimusten tilaaja:

Eltel Networks Oy

Tilaaajan yhteyshenkilö:

Samu Salo, Lasikaari 1, 33960 Pirkkala

Hanke:

Carunan 20kV verkon maakaapelointisuunnitelma

Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka:

Museoviraston arkisto, Sturenkatu 2a, Helsinki

Tutkimuskertomuksen digitaaliset kopiot:

Työn tilaaja, Tampereen museot, Museoviraston Hämeenlinnan aluetoimipiste

1. Johdanto

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Sastamalan Koski (Teukku) –nimisen historiallisen ajan kylänpaikan luoteispuolelta kulkevan maakaapelilinjan arkeologisen tarkkuusinventoinnin ja kaapelikaivannon konekaivun valvonnan 4.-5.11.2015 Eltel Networks Oy:n tilauksesta. Tutkimukset liittyivät Carunan 20kV verkon maakaapelointisuunnitelmaan. Pirkanmaan maakuntamuseo oli lausunnoissaan (diar: 275/2015) edellyttänyt kaapelilinjan linjauksella tehtäväksi arkeologisia tutkimuksia ennen kaapelin kaivamista maahan, sillä suunnitellun linjan kaakkoispuolella on sijainnut Kosken 1700-luvulla autioitunut kylätontti. Kylän kaksi taloa ja kolme muuta rakennusta on merkitty vuoden 1644 maakirjakarttaan. Kylätontin laajuutta ei tunneta. Erillisenä muinaisjäännöksenä Museoviraston ylläpitämässä valtakunnallisessa kiinteiden muinaisjäännösten rekisterissä esiintyvä työ- ja valmistuspaikka Koski Koskenoja kuulunee samaan kylätonttikokonaisuuteen, mutta se on vuoden 2002 inventoinnissa erotettu omaksi kohteekseen. Vuoden 1999 inventoinnissa kohde Koski [numero 68] kattaa molempien kohteiden alueet pohjoisemman pellon länsiosassa sijaitsevaa kiviaitaa myöden.

Tarkkuusinventoinnin ja siihen liittyneen koekuopituksen tarkoituksena oli selvittää, sijaitseeko tulevilla maakaapelikaivannon linjalla historiallisen ajan kiinteää muinaisjäännöstä. Yhdestäkään koekuopasta ei löydetty merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Historiallisen ajan asuinpaikkaan viittavia löytöjä ei tullut esiin, vaikka kaapelikaivannon linjaa tarkasteltiin myös metallinilmaisimella. Kaapelilinjan läheltä havaittiin kuitenkin mahdollinen hiilimiilu, joka sijaitsi vain muutaman metrin päässä suunnitellusta kaapelilinjasta. Näin ollen työn aikainen konekaivun valvonta kohteessa katsottiin tarpeelliseksi. Konekaivun valvonta toteutettiin kaapelilinjalla 5.11.2015. Hiilimiilumainen rakenne kierrettiin noin kolmen metrin etäisyydeltä kaakon puolelta. Rakenteen kohdalla kaivannossa havaittiin ohut nokimaakerros noin puolen metrin syvyydessä. Nokimaakerroksesta ei saatu talteen löytöjä eikä sen liittyminen viereiseen rakenteeseen ole varmaa.

Samaan hankkeeseen liittyen ja saman kenttätöyöjakson yhteydessä toteutettiin koekaivaukset ja konekaivun valvonta Sastamalassa Koirakallion ja Louhilinna-Kotirannan rautakautisten polttokalmistojen lähistöllä, tarkkuusinventointi Pakasen kivikautisen löytöpaikalla, tarkkuusinventointi Toijalan historiallisen ajan asuinpaikan ja Myllyvainion kivikautisen asuinpaikan lähialueella sekä Heinoontien historiallisen ajan tielinjan tutkimukset. Jokaisesta kohteesta on laadittu erillinen raportti. Kaikista näistä tutkimuksista vastasi FM Esa Mikkola apulaisinaan Olli Eranti ja Petri Suomala.

Helsingissä 19.4.2016

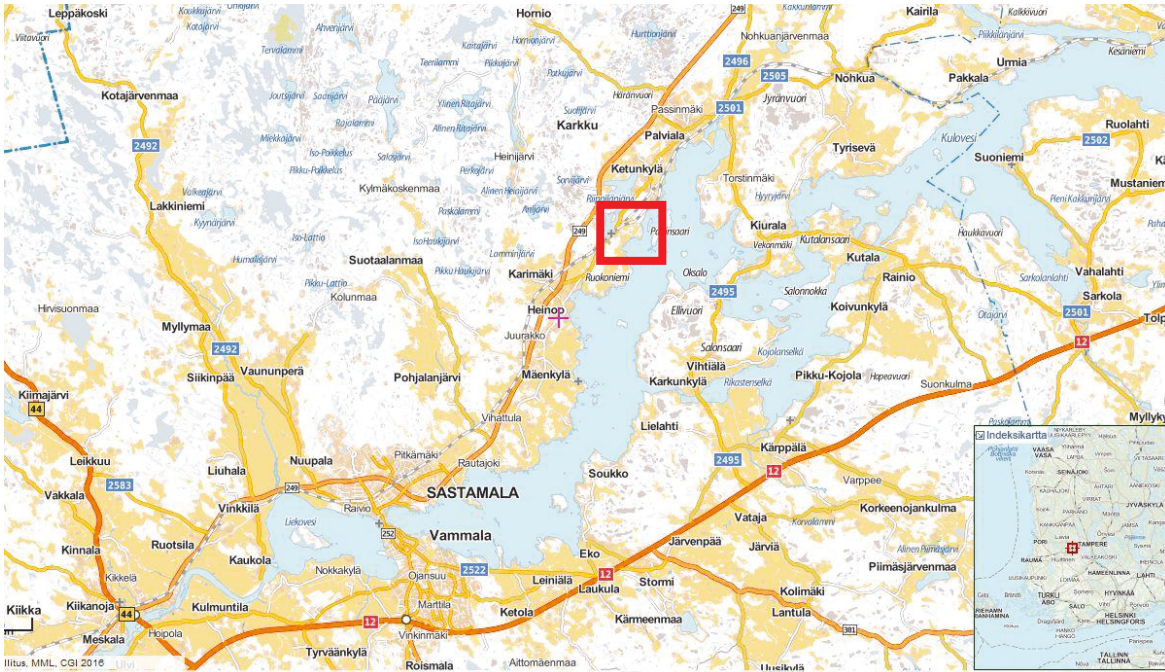

Esa Mikkola

2. Tutkimusalueen sijaintikartat

Kartta 1. Tutkimusalue on merkitty punaisella nelikulmiolla. Ei mittakaavassa. Lähde: retkikartta.fi

Kartta 2. Todennäköisesti samaan kokonaisuuteen kuuluvat historiallisen ajan kylänpaikka Koski (Teukku) on merkitty punaisella ja Koski Koskenoja on merkitty sinisellä yllä olevaan karttaan muinaisjäännosrekisterissä olevien sijaintitietojen mukaisesti. Kivikautisen kourutaltan SatM9290 arvioitu löytöpaikka on merkitty vaaleanvihreällä. Maakaapelin linja, jolla toteutettiin koekoopitusta ja konekaivun valvonta, on merkitty punaisella katkoviivalla. Pohjakartta MML. Ei mittakaavassa.

3. Tutkimusalueen sijainti ja tutkimushistoria

Tutkimusalue sijaitsee Rautaveden pohjoisosan länsirannalla Riippilänjärven ja Rautaveden välisellä kannaksella. Rautavesi sijaitsee Vammalan keskustan ja Karkun välissä ja se kuuluu Kokemäenjoen päävesistöön. Järven pinnan taso on nykyisin noin 57,5 metriä meren pinnan yläpuolella. Rautavesi kuroutui muinaisesta Itämerestä Litorinavaiheen aikana noin 7500 vuotta sitten. Kuroutumisvaiheen vedenpinnan korkeus olisi ollut noin 63-64 m mpy tasolla (ks. Haimila 1999). Rautaveden Liekovedestä erottavan Vammaskosken perkaus 1700-luvulla laskee Rautaveden pintaa lähes metrillä. Nykyisin Vammaskoskea ei enää ole ruoppausten seurauksena. Rautavesi ja Liekovesi muodostavatkin nykyisin yhden yhtenäisen järvioltaan, jonka ympärille Sastamalan keskiaikainen suurpitäjä oli muodostunut. Alueen vanhimmat kirkot, Tyrvään Pyhän Olavin kirkko ja Sastamalan Pyhän Marian kirkko sijaitsevat Rautaveden rannoilla.

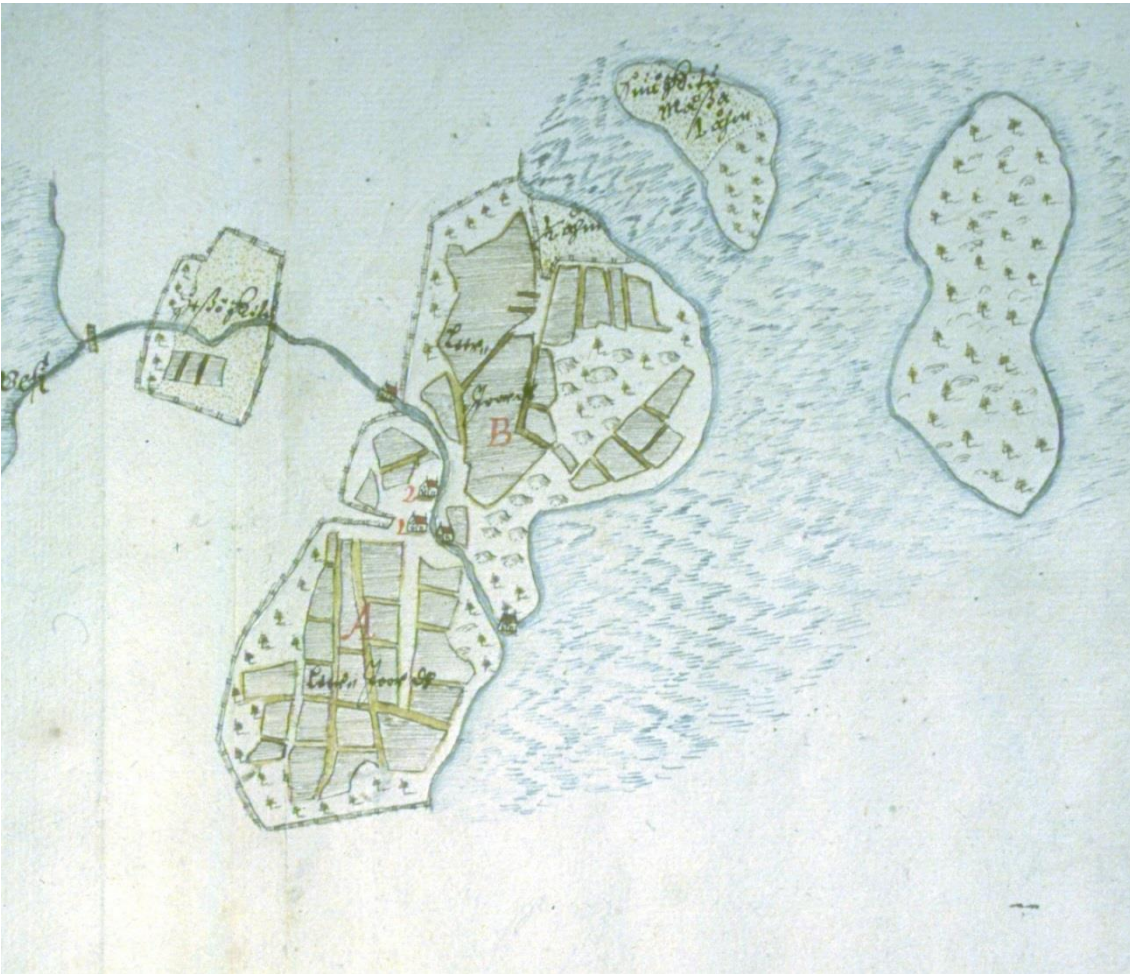
Nykyisin lähinnä puroksi luokiteltava Koskenoja laskee Riippilänjärvestä Rautaveteen kannaksen poikki. Alue on loivasti kumpuilevaa, mutta melko tasaista peltoaluetta. Peltoalueilla maaperä oli pääosin savea. Paikoin maaperä oli kivistä hiesumoreenia, jossa on mukana hyvinkin suuria yksittäisiä kiviä. Konekaivun yhteydessä kaapelilinjalta tulikin esiin runsaasti isoja luonnonkiviä hiesun seasta. Suurin osa pelloista näytti olevan yhä viljelyssä. Peltoalueiden välissä on pahoin vesakoituneita alueita sekä vanhaa metsää. Alueella kasvoi myös vanhoja lehtipuita, jotka ovat voineet kuulua Kosken vuonna 1918 palaneen kartanon puistoon.

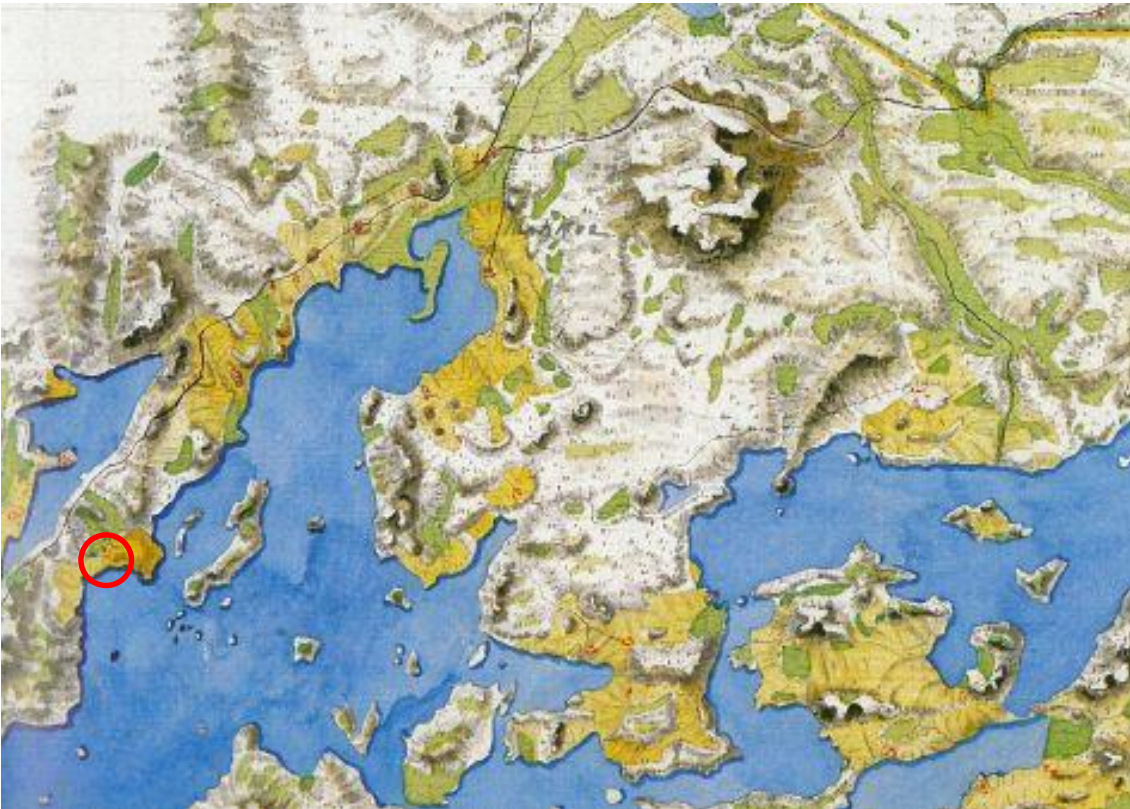
Kuva 1. Osa maisemapistokortista, jossa näkyy Karkun Kosken kartano 1800-luvun lopun tai 1900-luvun alun asussa. Kartanon omisti tällöin kaputeeni Alfons Ekholm, joka yhdessä Anselm Grahnin kanssa oli ostanut rakennuksen filosofian maisteri Gustaw Grönfeldtiltä vuonna 1874 56000 markan kauppasummalla. Rakennuksen erikoispiirteenä on nk. karkkulainen torni. Kuva www.karkku.net, ostotiedot 3.2.1874 Suomalainen Wirallinen Lehti no 14, Kansalliskirjaston DIGI-aineistot ks. digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/

Kosken kylä on muodostunut todennäköisesti myöhäiskeskiajalla. Taloja on vuosien 1540 ja 1571 veroluetteloiden mukaan kaksi. Ensimmäiset tunnetut isännät ovat olleet Heikki Äijäri ja Tuomas Teukku vuoden 1546 maakirjan mukaan. Teukun talon nimeksi vakiintui myöhemmin Seppä, sillä Lauri Tuomaanpoika Teukku toimi kylän seppänä (Piilonen 2007, 85). Vanhin Kosken kylää kuvaava kartta on peräisin vuodelta 1644. Jonas Strengin laatimaan maakirjakarttaan (MHA 1 A 28) on merkitty viisi rakennusta, joista kaksi on numeroitu. Maakirjakartan mukaan talon numero 1 omisti Peer Michelsson ja talon numero 2 omisti Jören (?) Knutson. Vuoden 1644 karttaan merkityt peltoalueet ovat yhä tunnistettavissa nykyisistä kartoista. Vuoden 1644 karttaan ei ole merkitty teitä, mutta lähelle Riippilänjärven rantaa on merkitty Koskenojan ylittävä iso silta. Silta kuului Ulvilasta Tammerkoskelle Tyrvään ja Karkun kautta kulkeneeseen maantiehen. Tie oli Ruotsin vallan aikana tärkein Ylä-Satakunnan ja Satakunnan rannikkoseudun yhdistävistä kulkureiteistä (Luoto 2011, 12-13).

Kartta 3. Ote Jonas Strengin maakirjakartasta vuodelta 1644 (MHA 1 A 28:2).

Kartta 4. Ote Kuninkaankartastosta vuosilta 1776-1805 sivu 148. Kosken alue ympäröity punaisella.

Miikka Haimila inventoi Kosken aluetta vuonna 1999 Rautaveden osainventoinnin yhteydessä. Kosken kartanon pellosta vuonna 1913 löytyneen kourutaltan² löytöpaikan tarkastuksen yhteydessä alueelta havaittiin historiallisen ajan asutukseen ja elinkeinohistoriaan liittyviä jäännöksiä. Inventoinnissa haastateltu maanomistaja kertoi löytäneensä pelloista metallinilmaisimella lähes 50 kolikkoa, joista vanhimmat ajoittuvat 1600-luvulle. Lisäksi peltoalueelta on löytynyt suuri määrä rautaesineitä ja niiden katkelmia ja kengänsolkia. Maastossa oli yhä havaittavissa pajan paikka, myllyn kivijalka ja myllyyn liittyvän padon jäännökset. Lisäksi alueella on kaksi maan ja kiven sekaista kumpua lähellä pellon reunassa kulkevaa peltotietä. Kumpujen väliin kaivetusta koekuopasta löytyi tiiltä, lasia, liitupiipun pala ja punasavikeramiikan pala (Haimila 1999, 102). Rakenteiden tarkemmat sijaintipaikkakoordinaatit on lisätty tämän kertomuksen luvun 4.2. kohdetietoihin.

Arkeologi Timo Jussila kävi paikalla Pirkanmaan historiallisen ajan kohteiden maastoinventoinnin yhteydessä vuonna 2002, mutta tällöin lumipeite esti tarkempien havaintojen tekemisen. Vuoden 2002 inventointiraportin kohdejaottelun mukaisesti Kosken kylän paikka ja Koski Koskenojan myllynpaikka on erotettu kahdeksi erilliseksi kohteeksi ehkä tarpeettomasti, sillä molemmat kohteet kuulunevat samaan kokonaisuuteen.

4. Kohdetiedot

4.1. Koski (Teukku)

Muinaisjäännösrekisterinumero:	1000002034
Laji:	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi:	asuinpaikat
Tyyppin tarkenne:	kylänpaikat
Ajoitus:	historiallinen
Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN):	P: 6815980 I: 287775 Z: 67-71 m mpy
Etäisyystieto:	Karkun kirkosta noin 460 metriä itäkoilliseen
TM35-lehtijako:	M3433A
Yleislehtijako:	212108 Karkku
Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä:	<i>Noin 400 m Karkun kirkosta itään on 1700-luvun autoitunut kylätontti, joka on nykyisin osin peltoa, osin pusikkoista metsää. Tontin alueella on pellon reunassa vanha lato ja sen kupeessa komea kiviaita. Paikan rajausta on epätarkka.</i>
Aiemmat tutkimukset:	1999, inventointi, Miikka Haimila (ks. alla) 2002, inventointi Timo Jussila
Aiemmat löydöt:	KM 99059:1-11 (osin tästä kohteesta vaikkakin liitetty muinaisjäännösrekisterissä kohteen Koski Koskenoja löytöjä)

² Kourutaltta kuuluu Satakunnan museon kokoelmiin, johon se on luetteloitu numerolla SatM9290. Löytöpaikka on muinaisjäännösrekisterissä nimellä Koski, ks. yllä arkistotiedot

Tutkimukset 4.-5.11.2015: Tutkimusten kohteena oleva kaapelilinjan osa sijaitsee noin 100 metriä länteen muinaisjäännösrekisteriin merkitystä Koski (Teukku) historiallisen ajan kylänpaikasta. Kaapelilinja kulkee kuitenkin läheltä komeaa kiviaitaa, joka kuulune kylänpaikan muinaisjäännösalueeseen. Valvottavan linjan pituus oli noin 200 metriä.

Kaapelin linja tarkastettiin maastossa silmämääräisesti, koekuopittamalla sekä tarkastamalla linja metallinilmaisimella. Koekuopitus kohdistettiin linjan pohjoispäähän. Koekuopat olivat täysin löydöttömiä. Kohdasta P:6816000; I:287641 löytyi mahdollinen hiilimiilu tai tervahauta. Rakenne kohosi noin metrin muuta maastoa korkeammalle ja sen keskellä oli painanne. Rakenne oli halkaisijaltaan noin viisi metriä. Rakenteen vallissa oli matalampi kohta sen koillisreunassa. Rakenteen hahmottaminen, valokuvaaminen ja mittausdokumentointi oli haasteellista tiheän vesakon vuoksi. Rakenteeseen ei kajottu tämän tutkimuksen yhteydessä. Rakenteen länsipuolella on laajalla alueella sorakuoppia tai muita epämääräisiä kaivantoja, joiden luonne ei selvinnyt tämän tutkimuksen yhteydessä.

Valvottu linja päättyy muuntamolle, josta eteenpäin jatkuvan ilmajohdon linjan alla on mahdollisesti useita kivijalkoja, pengerryksiä ja muita historiallisen ajan jäännöksiä. Kohta on merkitty oheiseen yleiskarttaan sinisellä vinoviivoituksella.

AKDG4679:1. Yleiskuva sähkömuuntajan suuntaan Koski (Teukku) -nimiseltä historiallisen ajan asuinpaikalta. Kuvattu kaakosta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:2. Yleiskuva muuntamolta koilliseen jatkuvan ilmajohdon linjasta kohti Koskenojaa. Linjan alla kivijalka tai muu vastaava rakenne. Kuvattu lounaasta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:6. Sähkökaapelin linjan vieressä ollut hiilimiilu tai tervahauta (rakenne erottuu erittäin huonosti vesakossa, mutta kuumentaimet kasvavat sen vallissa). Kuvattu kaakosta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:7. Sähkökaapelin linjan kaakkoispuolella olleen kiviaindan osa. Kuvattu koillisesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:8. Sähkökaapelin linjan kaakkoispuolella olleen kiviaindan osa. Kuvattu pohjoisesta kaapelilinjalta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:9. Vanhan asutuksen jäännöksiä Koskenojan varrella. Tämä kohta on merkitty sinisellä vinoviivituksella yleiskarttaa. Kuvattu lännestä 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

4.2. Koski Koskenoja

Kohde:	Koski Koskenoja
Muinaisjäännösrekisterinumero:	1000002023
Laji:	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyypin tarkenne:	vesimyllyt
Ajoitus:	historiallinen
Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN):	P: 6815910 I: 287735 Z: 63-66 m mpy Karkun kirkosta noin 420 metriä itään
Etäisyystieto:	M3433A
TM35-lehtijako:	212108 Karkku
Yleislehtijako:	<i>Vesimyllyn ja pajan jäännökset sekä kaksi tarkemmin määrittelemätöntä maa-/kivirakennetta sijaitsevat Rautaveden itärannalla Kosken kylässä, entisen Kosken kartanon maalla, noin 200 m etelään kartanosta, matalalla mäellä ja sen eteläpuolisella pellolla. Pajan kivijalka on mäen itäreunalla, kooltaan noin 4 x 4 m. Myllyn kivijalka on mäen itäpuolella virtaavan Koskenojan länsireunalla ja pato siitä noin 40 m pohjoiseen.</i>
Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä:	

Mäen keskellä, pajan ja myllyn välissä, tien laidassa on kaksi kiven- ja maansekaista kumpua. Niiden halkaisija on n. 2 m ja korkeus 1 m. Kummut ovat miltei kiinni toisissaan.

Aiemmat tutkimukset:

1999, inventointi, Miikka Haimila (ks. alla)

Aiemmat löydöt:

2002, inventointi Timo Jussila

KM 99059:1-11

Seuraavien vuoden 1999 inventoinnissa havaittujen rakenteiden koordinaatit (ETRS-TM35FIN) on määritetty inventointikertomuksen kohdekartan perusteella eikä niitä ole tämän tutkimuksen yhteydessä tarkastettu.

Paja:

P: 6815959; I: 287660

Kummut:

P: 6815963; I: 287705

Mylly:

P: 6815955; I: 287764

Koskenojan pato:

P: 6815967; I: 287792

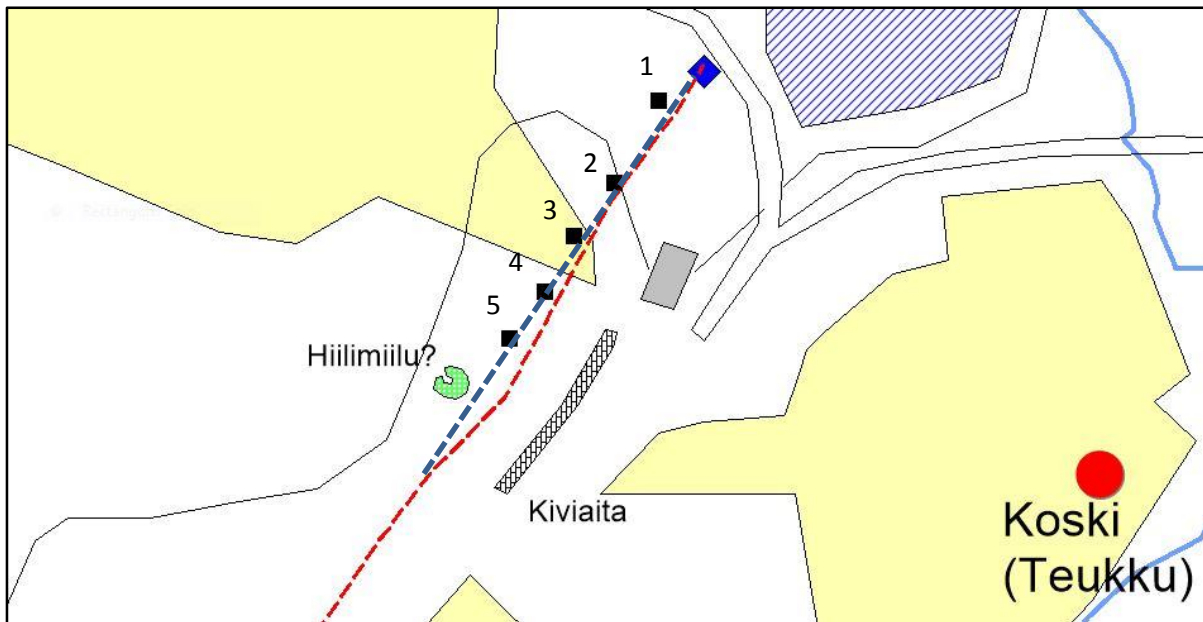
5. Tarkkuusinventointi ja koekuopat

Inventoinnin esitöissä kohteiden tiedot selvitettiin Museoviraston arkistoaineistoista. Alueen historiallisen ajan maankäyttöä selvitettiin Kansallisarkiston kokoelmien digitaalisista kartta-aineistosta. Tarkkuusinventoinnin ja konekaivun valvonnan toteuttamista varten haettiin tutkimuslupa Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelu -osastolta (lupa MV/145/05.04.01.02/2015).

Maakaapelin reitti sijaitsee tutkimusalueen kohdalla noin 60-160 metrin päässä Koskenojasta länteen. Reitti kulkee pääsääntöisesti lounaasta koilliseen. Äijärin ja Peltorantojen tilojen välissä reitti kulkee pellolla, muutoin metsämaastossa. Suunniteltu reitti päättyy huonokuntoisen peltotien varressa olevalle muuntamolle. Pirkanmaan maakuntamuseo oli edellyttänyt linjan kaivamista arkeologin valvonnassa linjan pohjoispäässä eli Peltorannan tilan ja muuntamon välisellä alueella. Valvontaa ennen alueelle kaivettiin koekuoppia.

Koekuopat sijoitettiin valvottavan linjan osan pohjoispäättyyn. Koekuoppien numerointi alkaa pohjoisesta läheltä sähkömuuntamoaa. Koekuoppien sijaintitiedot on mitattu kunkin kuopan lounaiskulmasta. Mittaukset on tehty VRS-GPS-satelliittipaikantimella, jonka mittatarkkuus on noin ± 10 cm. Käytetty koordinaattijärjestelmänä on ETRS-TM35FIN ja korkeusjärjestelmänä on N2000. Kunkin koekuopan koko oli 50 x 50 cm. Kuopat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan, mikä lähes kaikissa kuopissa oli vaaleanharmaata savea.

Nro	P	I	Z	Koko
KK1	6816056,56	287685,21	70,28	50X50
KK2	6816040,08	287676,49	70,25	50X50
KK3	6816029,48	287668,22	70,06	50X50
KK4	6816018,19	287662,45	70,29	50X50
KK5	6816008,82	287655,39	70,49	50X50

Kartta 3. Koekuoppien sijoittuminen. Koekuopat on merkitty mustilla neliöillä. 20kV kaapelin kaivettu linja merkitty punaisella. Suunniteltu linja on merkitty sinisellä. Hiilimiilu on merkitty vihreällä. Ote yleiskartasta. Ei mittakaavassa.

Koekuopat 1 ja 2 kaivettiin sähköpylväsmuuntamon kaakkoispuoliselle joutomaalle sen selvittämiseksi onko alueella historiallisen ajan asutuksesta kertovia kerroksia tai löytöjä. Koekuoppien syvyys oli noin 20-30 cm. Vaaleanharmaa savi tuli esiin noin 15 cm syvyydeltä. Molemmissa koekuopissa pintamaannos 0-15 cm syvyyteen oli tummanharmaata savea, jossa oli runsaasti pajun juuria. Alue on ilmeisesti ollut viljelyssä historiallisella ajalla ja se on vesakoitunut vähitellen. Kuopista ei saatu talteen löytöjä.

Koekuoppa 3 kaivettiin kaapelilinjalle kohtaan, jossa linja ylittää kapean peltokaistaleen. Kuopan kaivaminen lopetettiin 30 cm syvyyteen. Ensimmäiset 15-20 cm oli tummanharmaata, erittäin märkää savea. Sen alla oli vaaleanharmaata puhdasta savea. Koekuopasta ei löydetty mitään historiallisen ajan asukseen viittaavaa, ei edes tiiltä.

Koekuopat 4 ja 5 kaivettiin yllä mainitun peltokaistaleen lounaispuoliseen vesakkoon. Kuoppien maksimisyvyys oli 25 cm. Niissä kussakin oli pinnalla 20 cm tummanharmaata kivistä hiesua, joka muistutti kynnöspellon muokkauskerrosta. Tummanharmaan saven alla oli täysin puhdasta vaaleanharmaata hiesua/savea. Koekuopista ei saatu talteen löytöjä.

Koekuopat peitettiin huolellisesti mittausdokumentoinnin jälkeen. Koekuopitusta seuraavana aamuna toteutettiin kaapelilinjan koneellinen kaivaminen ja sen valvonta. Valvonnassa hiilimiilun kohdalla havaittiin pieni nokimaa-alue, joka sekin saattaa olla luontainen. Kaapelikaivannon valvotun osan eteläpäässä oli runsaasti suuria luonnonkiviä. Maannos muuttui savisemmaksi kohti pohjoista.

AKDG4679:3. Olli Eranti koekuopittaa sähkökaapelin linjaa. Linja päättyi kuvassa näkyvälle muuntamolle. Kuvattu koillisesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:4. Olli Eranti ja Petri Suomala koekuopittavat sähkökaapelin linjaa. Kuvattu lounaasta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:5. Sähkökaapelin linjaa. Kuvattu koillisesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:12. Kaapelointityömaa valvonta-alueen lounaispuolella. Kuvattu kaakosta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:14. Kaapelikaivannosta nostettuja massiivisia kiviä. Kuvattu kaakosta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:15. Petri Suomala tarkastelee kaivantoa. Kuvattu kaakosta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:16. Hieman tummaa maata kaapelikaivannossa hiilimiilun/tervahaudan vieressä. Kuvattu kaakosta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:17. Kaapelikaivanto kiertää hiilimiilun/tervahaudan sen kaakkoispuolelta. Kuvattu koillisesta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:18. Kaapelikaivanto hiilimiilun/tervahaudan koillispuolella. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti. Kuvattu lounaasta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:19. Kaapelikaivannon valvontaosuus päättyi kuvan oikeassa laidassa olevalle muuntajalle. Kuvattu koillisesta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4679:13 Valvottavan kaapelilinjan pohjoisosaa pienen peltokaistaleen kaakkoisreunalla. Linja merkitty oranssipäisillä puupäluilla. Kuvattu luoteesta 5.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

6. Yhteenveto

Kosken (Teukun) historiallisen ajan kylätontin lähialueilla toteutetaan sähkölinjan maakaapelointia sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi. Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki alueella tarkkuusinvennoinnin, jonka yhteydessä maakaapelin suunniteltua linjaa tarkasteltiin suhteessa alueen esihistorialliseen ja historialliseen maankäyttöön. Tutkimusten menetelminä olivat koekuopitus, konekaivun valvonta, pelto-poiminta ja metallinilmaisimella toteutettu prospektointi. Maakaapelin linjalta ei löydetty mitään historiallisen ajan kylätonttiin liittyvää. Linjan lähellä sijaitsee kuitenkin mahdollinen hiilimiilu tai tervahauta, jonka kohdalta kaapelikaivannon linja siirrettiin hieman kaakkoon. Koska valvonnassa todettiin, ettei kaivannossa ollut mitään arkeologisesti merkittävää, kohteen urakoitsijana toiminut AMT-Urakointi Oy asensi maakaapelin kaivantoon valvontapäivänä. Samalla kaivanto myös täytettiin. Näin ollen kohteessa ei ole arkeologista jatkotutkimustarvetta.

Kuvaluettelo

Kuvan numero	Aihe	Valmistus-aika	Aiheen paikat	Tekijä
AKDG4679:1	Yleiskuva sähkömuuntajan suuntaan Koski (Teukku) -nimiseltä historiallisen ajan asuinpaikalta. Kuvattu kaakosta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:2	Yleiskuva ilmajohdon linjasta kohti Koskenojaa. Linjan alla kivijalka tai muu vastaava rakenne. Kuvattu lounaasta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:3	Olli Eranti koekuopittaa sähkökaapelin linjaa. Kuvattu koillisesta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:4	Olli Eranti ja Petri Suomala koekuopittavat sähkökaapelin linjaa. Kuvattu lounaasta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:5	Sähkökaapelin linjaa. Kuvattu koillisesta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:6	Sähkökaapelin linjan vieressä ollut hiilimiilu tai tervahauta. Kuvattu kaakosta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:7	Sähkökaapelin linjan kaakkoispuolella olleen kiviainan osa. Kuvattu koillisesta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:8	Sähkökaapelin linjan kaakkoispuolella olleen kiviainan osa. Kuvattu pohjoisesta kaapelilinjalta.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:9	Vanhan asutuksen jäännöksiä Koskenojan varrella. Kuvattu lännestä.	4.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:10	Kaivinkone raivaa kaapelikaivannon linjan vesakkoa. Kuvattu lounaasta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:11	Kaapelointityömaa valvonta-alueen lounaispuolella. Kuvattu kaakosta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:12	Kaapelointityömaa valvonta-alueen lounaispuolella. Kuvattu kaakosta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:13	Valvottavan kaapelilinjan pohjoisosaa pienen peltokaistaleen kaakkoisreunalla. Linja merkitty oranssipäisillä puupaaluilla. Kuvattu luoteesta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:14	Kaapelikaivannosta nostettuja massiivisia kiviä. Kuvattu kaakosta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:15	Petri Suomala tarkastelee kaivantoa. Kuvattu kaakosta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:16	Hieman tummaa maata kaapelikaivannossa hiilimiilun/tervahaudan vieressä. Kuvattu kaakosta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:17	Kaapelikaivanto kiertää hiilimiilun/tervahaudan sen kaakkoispuolelta. Kuvattu koillisesta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:18	Kaapelikaivanto hiilimiilun/tervahaudan koillispuolella. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti. Kuvattu lounaasta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4679:19	Kaapelinkaivannon valvontaosuus päättyi kuvan oikeassa laidassa olevalle muuntajalle. Kuvattu koillisesta.	5.11.2015	Sastamala, Koski (Teukku)	kuvaaja: Esa Mikkola

Lähteet ja kirjallisuus

Haimila, Miikka 1999, Vammala Rautaveden osainventointi. Tampereen museot.

Jussila, Timo 2002, Pirkanmaan historiallisen ajan muinaisjännökset. 1. Maastoinventoinnin raportti. Pirkanmaan maakuntamuseo

Luoto, Kalle 2011, Pirkanmaan historiallisesti merkittävät tiet. Karttaselvitys. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Piilonen, Juhani 2007, *Sastamalan historia 2*. 1300-1860. Vammalan kirjapaino. Vammala.

Karttaluettelo

- 1) Yleiskartta Sastamala Myllyvainio, mk 1:2500, koko A3, piirtänyt Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

**SASTAMALA KOSKI (TEUKKU)
ESA MIKKOLA 2015**

YLEISKARTTA MK 1:2500

Mittausdokumentointi
Pohjakartta Karkku-Vammala
kaapelointi osa 2, työkartta 2, Caruna
Puht. piirt. Esa Mikkola 2016

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN
N2000

● kiinteä muinaisjäännös
Museoviraston ylläpitämässä
kiinteiden muinaisjäännösten
rekisterissä

● kivikautisen kourutaltan SatM 9290
oletettu löytöpaikka

100 m

